

NORDEN-RUMMET I POSTMUSEUM

av *Skans Torsten Nilsson*

En av de första åtgärder som den år 1952 inrättade Postmuseinämnden vidtog var att uppdraga åt filatelisternas representant i nämnden, fil. dr Georg Menzinsky, att i samråd med museets föreståndare, intendenten Paul G. Heurgren, utreda frågan om museets frimärksamlingars placering och exponering.¹⁾ Resultatet blev en promemoria i ärendet, undertecknad av dr Menzinsky och daterad Stockholm den 11 mars 1953.²⁾

I sin PM säger dr Menzinsky bl. a.: »Med kännedom om vad förutom svenska frimärken i första hand intresserar Sveriges filatelister vill jag redan nu framhålla att ett speciellt »Norden-rum» för Danmark, Island, Finland och Norge bör inrättas». Såvitt bekant är detta första gången tanken på ett särskilt Norden-rum i Postmuseum förts fram. I fråga om rummens disponering föreslås i PM bl. a. att de två första rummen i den filatelistiska avdelningen reserveras för Sverige-samlingen och att det tredje rummet blir ett Norden-rum.

I slutet av år 1953 togs frågan om de samlingar, som skulle utställas i Norden-rummet, upp till behandling av Föreningen Postmusei Vänners styrelse.³⁾ Man beslöt att hos Generalpoststyrelsen förordna ett utbyte av frimärken med postförvaltningarna i de övriga nordiska länderna i syfte att åstadkomma specialsamlingar från våra grannländer.

1) Protokoll vid Postmuseinämndens sammanträde 21 okt. 1952, § 4.

2) Bilaga till protokoll vid Postmuseinämndens sammanträde 11 mars 1953.

3) Protokoll vid F P V:s styrelses sammanträde 10 dec. 1953, § 7.

I den skrivelse i ärendet till Generalpoststyrelsen, som blev det närmaste resultatet av ovanstående beslut,⁴⁾ förklarade Föreningen Postmusei Vänner sig »villig att i mån av tillgångar köpa sådana för samlingarna nödvändiga frimärken, som icke kunna anskaffas på här ovan föreslaget sätt, och sedan skänka dem till Postmuseum liksom ock att stimulera enskilda frimärkssamlare till gåvor». Sedan vägen att via byten med postförvaltningarna sammanbringa specialsamlingar från de nordiska länderna av olika skäl visat sig oframkomlig, blev det mycket riktigt en av landets »enskilda frimärkssamlare» som kom att lösa frågan. Under firandet av sitt 50-årsjubileum fick Postmuseum mottaga en större donation, åtföljd av följande donationsbrev:⁵⁾

»Till Kungl. Generalpoststyrelsen.

Till Postmuseum i Stockholm donerar härmed undertecknad Nils Gellerstedt vid museets femtioårsjubileum den 15 december 1956 av mina samlingar följande här, av museet önskade frimärken och andra postalia, samt kronor tiotusen (10 000), vilken summa i huvudsak är avsedd för komplettering av dessa samlingar.

---

4) Ärende dnr Inta 1012/54.

5) Förvaras av föreståndaren för museet.

Donationen omfattar följande postalia:

beträffande Sverige dess frimärken under 100 år, 1855—1955, och för övriga länder samt falsifikatsamlingarna enligt nedanstående förteckning.

Mina album nr	Innehåll	Utgivningsår	Antal blad c:a	Anm. x)
1	Svenska ostämplade märken	1855—1872	48	y)
2	» » »	1877—1900	45	
3	» » »	1910—1923	106	
4	» » »	1924—1942	50	
5	» » »	1942—1955	115	z)
6	» » tjänste och lösen m. m.	1874—1917	45	
7—8	» helbrev, 44 + 126 st. (2 kuvert)	1855—1955	86	
9	» statsstämplar, 22 st. (1 kuvert)		10	
10	» stämplade helsaker	1872—1922	50	
11	Svensk stadspost m. m.	1887—1945	86	
12	Norsk specialsamling	1856—1946	70	å)
12	Finsk »	1845—1948	62	ä)
13	Dansk »	1857—1946	74	ö)
13	Isländsk »	1873—1946	27	
14	Falsifikatsamling, Europa		130	
15	» , Utomeuropa		126	

C:a 1 130

x) Bladantalet är angivet efter nuvarande montering (undantag z).

y) Albumets 391 objekt voro utställda på »Stockholmia 1955» (silvermedalj).

z) Därav till 1947 monterade, återstående serier beräknas, kompletterade, bli 58 blad.

å) Även norsk stadspost samt Spetsbergen.

ä) » finsk » » besatta områden i Ryssland.

ö) » dansk » » Färöarna, Grönland och Danska Vestindien.

Kungl. Generalpoststyrelsen har förklarat sig villig att för donationens samlingar upplåta det s. k. Nordenrummet 1 tr. Donationen skall benämnas »Civilingenjör Nils Gellerstedts donation».

Samlingarna skola för Norge, Danmark, Finland och Island samt i den mån utrymmet så medger även för Sverige på lämpligt sätt utställas för allmänheten — i montrar. Resten av Sverigesamlingarna, samt falsifikaten m. m. placeras i skåp — helst med utdragbara ramar.

Kungl. Generalpoststyrelsen bekostar dessa anordningar ävensom ommontering och textning å bladen samt katalogisering. Samlingarna skola sålunda i samlat skick för framtiden bevaras i utställningslokalen, dock med rätt för museet att tillfälligtvis utställa ett urval av dem på andra platser än i Postmuseet.

Stockholm i december 1956
Nils Gellerstedt»

I mars 1957 behandlades åter frågan om Nordenrummet i Postmuseinämnden,⁶⁾ varvid men beslöt att hos Generalpoststyrelsen hemställa, att Civilingenjör Nils Gellerstedts donation måtte ordnas snarast möjligt och att förslag till inredning av Nordenrummet snarast måtte införskaffas.

Direktör Nils Strandell fick uppdraget att ordna samlingarna⁷⁾ och arbetet därmed påbörjades i maj månad 1957.

Arbetet har bedrivits på följande sätt: I huvudsak har Wennbergs Katalog-Handbok följts. Vid sin genomgång av samlingarna har direktör Strandell upprättat mankolistor och författat koncept till texter. Texterna lämnar för varje emission följande uppgifter: Namn å tecknare och gravör, tryckförfarande, namn å tryckeri där arbetet utförts, använda papperskvaliteter (med eller utan vattenmärke), olika förekommande tandningar.

⁶⁾ Protokoll vid Postmuseinämndens sammanträde 8 mars 1957, § 2.

⁷⁾ Ärende dnr Inta 20/57, 735/57 m. fl.

Bild 1. Civilingenjör N. Gellerstedt överlämnar frimärksdonationen till generaldirektör E. Swartling i samband med Postmuseums 50-årsjubileum 1956.

Nedanstående sammanställning av de strandellska mankolistorna visar dels antalet frimärken, som i första hand borde anskaffas, dels antalet frimärken, som efter företagen komplettering fortfarande saknas:

Land	Antal felande märken före komplettering	Antal felande märken efter komplettering
Norge	515	51
Danmark	699	40
Island	463	339
Finland	710	138

Vid samlingarnas komplettering har en del märken tagits från museets d'Orchimontska donationssamlingar och en del har inköpts från frimärkshandlare R. Bechsgaard, Köpenhamn, frimärkshandlare B. Melbye, Oslo, och direktör Nils Strandell, Stockholm. De två sistnämnda har därjämte välvilligt skänkt en hel del frimärken till samlingarna.

Sedan det visat sig att de av donatorn till kompletteringar skänkta medlen — 10 000 kronor — inte var tillräckliga för att fylla sitt ändamål, utökade han frikostigt sin gåva med ytterligare 5 000 kronor. Denna summa överlämnades till museet vid Föreningen Postmusei Vänners årsmöte den 13 mars 1959. Årsmötesdeltagarna hade f. ö. beretts tillfälle att vid en tillfällig utställning i museet studera den först färdigställda delen av »Civilingenjör Nils Gellerstedts donation» nämligen Norge-samlingen.

Själva monteringen av frimärkena har under direktör Strandells överinseende utförts av kontorsbiträdet fru Britt Burman, som även på maskin å gummerat papper renskrivit texterna. De albumblad som kommit till användning har formatet 21×28 cm. Frammärkena har först monterats på underlagsbrickor av kartong och dessa i sin tur på albumbladen. Textlapparna har klistrats direkt på albumbladen.

1855
Riksvapnet
Teckning av H.A.H. Zarbell
Boktryck
(Chr. Wulfsberg, Christiania)
(Klichéerna framställda i stereotypi)
Vm lejon med Olafsbila
(vattenmärket upphöjt i papperet)
Otdat

Balkstämpel

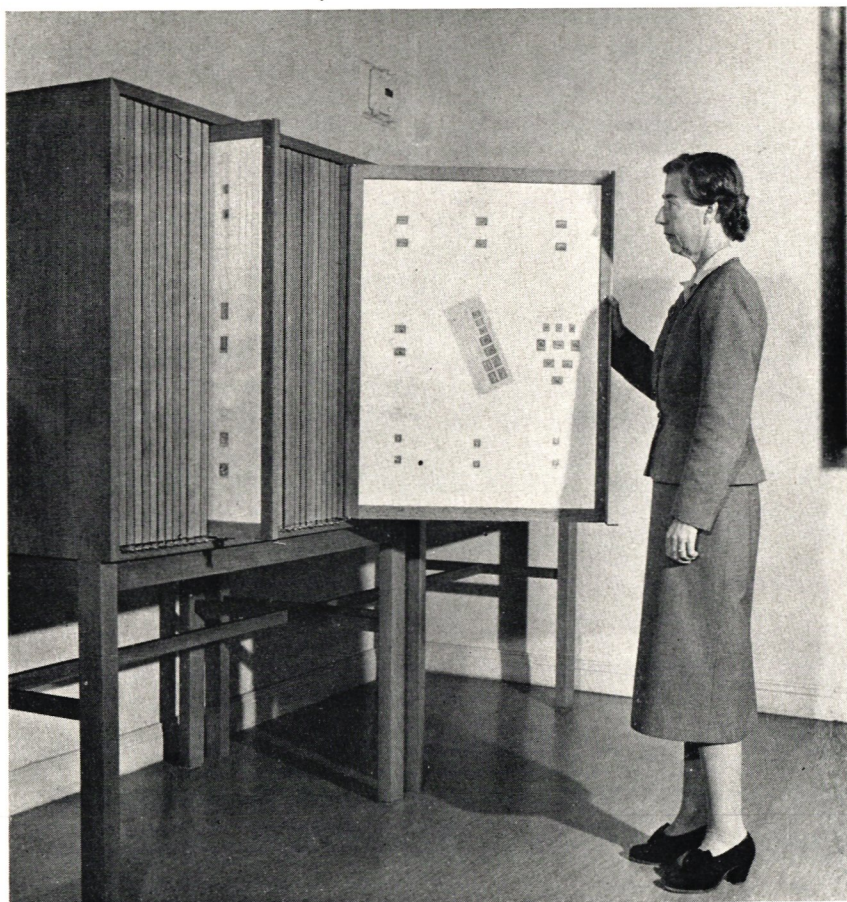

Nummerstämpel

Datumstämpel

Bild. 2. Gellerstedtska donationen. Proov på montering av Norges frimärken.

Bild 3. Ramskåp innehållande civilingenjör N. Gellerstedts donation av frimärken från Nordens länder.

Frågan om inredning av Nordenrummet tog ett stort steg framåt när museet fick tillstånd att från Ätvidabergs Industrier AB, Värnamo, anskaffa 2 st. av arkitekten K. O. Wennerholm ritade monter. Monterna, som levererades hösten 1958, har vardera 50 st. ramar. Varje

Bild 4. Nordenrummet i Postmuseum. Bjälkarna i taket datera sig från mitten av 1600-talet.

ram har plats för 18 albumblad. De två montrerna rymmer sålunda hela 1 800 albumblad. Hur inredningen i rummet för övrigt i detalj skall utformas är ännu i skrivande stund — juli 1959 — inte helt klart. Så mycket är dock säkert som att allt kommer att göras för att ge de förnämliga samlingarna en ram som är dem värdig.